

Werkproces

Thuiszitters, verzuimers en vrijgestelde jongeren in de regio De Friese Wouden

Werkproces en praktische handleiding

Regio De Friese Wouden en de gemeente De Fryske Marren
Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Friesland
Samenwerkingsverband Zuidoost-Friesland VO
MBO Nordwin College
MBO ROC Friesland College
MBO ROC Friese Poort

Inhoudsopgave

Inleiding

1. Recht op Onderwijs: Leerplicht
2. Verzuim
  - 2.1 Categorieën van verzuim
3. Werkproces
  - 3.1 Afbakening begrip thuiszittende jongere
4. Betrokkenen en hun verantwoordelijkheden
  - 4.1 Ouders
  - 4.2 Onderwijs
    - 4.2.1 School / schoolbestuur
    - 4.2.2 Samenwerkingsverband
  - 4.3 Gemeente
    - 4.3.1 Leerplichtambtenaar
    - 4.3.2 Gebiedsteam/CJG
    - 4.3.3 Gemeente
5. Schema van het werkproces
6. Regionale kerngroep en monitoring
  - 6.1 Regionale kerngroep
  - 6.2 Monitoring
7. Doorzettingsmacht

Bijlagen

1. Schema werkproces
2. Begrippenkader Schoolverzuim (website Passend Onderwijs)
3. Escalatieladder

Inleiding

Een belangrijk doel van passend onderwijs is om het thuiszitten van leerplichtige jongeren¹ verder terug te dringen. Iedere opgroeiend jongere dient een passende schoolloopbaan te krijgen met de juiste hulp op het juiste moment. In de wetgeving is opgenomen dat schoolbesturen voor alle jongeren met extra ondersteuningsbehoeften die zich bij een school aanmelden een passend onderwijsaanbod moeten realiseren. Dit geldt zowel voor het primair (speciaal) onderwijs als het voortgezet (speciaal) onderwijs.

Het daadwerkelijk bieden van Passend Onderwijs voor alle jongeren vraagt om een omslag in doen en denken, vooral als het gaat om jongeren met een complexe problematiek. Met de komst van passend onderwijs in 2014 is er meer ruimte voor maatwerk in het onderwijs. Tegelijkertijd zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning van jongeren (jeugdzorg) daar waar nodig. De ondersteuning van jeugdzorg en passend onderwijs zijn zoveel mogelijk op elkaar aangesloten. In en buiten de school wordt integraal ondersteuning geboden volgens het principe "Eén jongere/gezin, één plan, één aanspreekpunt.

Dit neemt niet weg dat er ondanks alle inspanningen van de afgelopen jaren er nog steeds te veel jongeren thuis zitten. Vanuit de PO-Raad, VO-raad, MBO-raad, VNG, NJI, Gedragswerk, Ingrado en het ministerie van OCW zijn de krachten gebundeld om ervoor te zorgen dat iedere jongere een passende plek krijgt. Het voorkomen van thuiszitten is afhankelijk van een effectieve gezamenlijke aanpak van onderwijs, gemeenten en ouders². Door de 'zorgplicht' van het onderwijs en de 'jeugdhulpplicht' van gemeenten krijgen scholen, leerplichtambtenaren en jeugdhulppartners meer mogelijkheden om samen met de ouders de situatie van de jongeren te versterken.

Uitgangspunten en doelstelling werkproces *Thuiszittende jongeren*.

In de provincie Friesland werken gemeenten en samenwerkingsverbanden PO, VO en instellingen voor MBO samen aan een integrale aanpak van thuiszitters. Dit heeft geresulteerd in het Friese protocol Thuiszitters, absoluut verzuim, vrijstellingen regio Friesland.

Regio Friese Wouden heeft het protocol uitgewerkt in een werkproces '*thuiszitters, verzuimers en vrijgestelde jongeren in de regio de Friese Wouden*': een door alle betrokken partijen overeengekomen werkproces op basis van de volgende uitgangspunten en doelstellingen:

- Het voorkomen dat een jongere een thuiszitter wordt.
- Het afstemmen van de aanpak binnen en buiten de school gebeurt vanuit de visie: één jongere, één gezin, één plan en één regisseur.
- Ouders en jongere maken deel uit van de integrale aanpak voor het oplossen van het thuiszitten/verzuim/vrijstelling en geven toestemming tot uitwisselen van gegevens.
- Er wordt altijd samengewerkt tussen ouders, school en gemeente. Ieder vanuit zijn/haar eigen verantwoordelijkheid. Leerplicht en zorgplicht gaan hand in hand.
- Alle betrokken partners werken samen aan een perspectiefrijke toekomst voor elke jongere.
- Er wordt gezamenlijk een escalatieladder vastgesteld die wordt gehanteerd op het moment dat trajecten (dreigen te) stagneren.
- Het terugbrengen van het huidige aantal thuiszittende jongeren binnen de RMC regio de Friese Wouden.
- Het versnellen van de plaatsing van een thuiszittende jongere in een passende onderwijsplek en/of toeleiding naar passende hulpverlening.
- Het minimaliseren van de periode van thuiszitten.
- Het signaleren van de belangrijkste oorzaken van thuiszitten, verzuim en knelpunten bij (her)plaatsing.

1) Jongere is een leer- en kwalificatieplichtige jongere

2) Ouders en verzorgers van leerplichtige jongeren

1. Recht op Onderwijs: leerplicht.

Ieder kind in Nederland heeft recht op onderwijs. Jongeren hebben onderwijs nodig om zich te ontwikkelen, te ontplooiën, om later als volwassene te kunnen participeren en een goede kans te hebben op werk.

Het recht op onderwijs is uitgewerkt in de Leerplichtwet. De leerplicht houdt in dat jongeren van 5 jaar tot het einde van het schooljaar waarin ze 16 jaar worden, ingeschreven zijn bij een school en deze school regelmatig bezoeken. Na het laatste schooljaar van de leerplicht begint de kwalificatieplicht. Hiermee wordt de leerplicht verlengd tot de dag dat de jongere een startkwalificatie heeft gehaald, of tot de dag dat de jongere 18 jaar wordt. Een startkwalificatie is (minimaal) een havo- diploma, vwo-diploma of een mbo-diploma op niveau 2 of hoger. Ouders zijn verantwoordelijk voor het naleven van de leerplicht en kwalificatieplicht.

2. Verzuim

Binnen de Leerplichtwet kennen we verschillende soorten verzuim die we kunnen onderbrengen in drie categorieën. In bijlage 1 zijn de categorieën en soorten verzuim nader omschreven conform de temen van het verzuimloket DUO.

2.1. Categorieën van verzuim

Categorie 1: Relatief verzuim (ongeoorloofd verzuim).

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. Conform de wet- en regelgeving (strafrechtelijke aanwijzing schoolverzuim) kennen we 5 soorten van relatief verzuim;

- Beginnend verzuim
- Signaal verzuim
- Wettelijk te melden verzuim van meer dan 16 uur in 4 aaneengesloten weken
- Luxe verzuim
- Thuiszittende leerlingen (langdurig relatief verzuim; langer dan 4 aangesloten weken)

Categorie 2: Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 en 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De jongeren vallen niet onder de definitie van thuiszitters.

Categorie 3: Geoorloofd verzuim

- Verzuim op basis van een ziekmelding (artikel 11 sub.d)
- Verzuim op basis van verleend verlof (artikel 11 sub.f)
- Verzuim op basis van gewichtige omstandigheden (artikel 11 sub. g)
- Vrijstelling van de inschrijvingsplicht (artikel 5 of 15)

3. Werkproces

Dit werkproces is opgesteld met als doel om het aantal thuiszittende jongeren te verminderen en uiteindelijk om thuiszittende jongeren te voorkomen.

3.1. Afbakening begrip thuiszittende jongere

Onder het begrip thuiszittende jongeren onderscheiden we vier groepen:

- a. Thuiszitter (jongere met ongeoorloofd verzuim van meer dan 4 aaneengesloten weken).
- b. Absoluut verzuim (jongere die niet bij een school staat ingeschreven).

- c. Signaalverzuim ((jongere die na (twijfelachtig) ziekteverzuim (lichamelijke en/of psychische klachten) met een onderwijs/zorgarrangement moet terugkeren naar school)).
- d. Aflopende vrijstelling (Jongeren waarvan de vrijstelling niet wordt verlengd en die (opnieuw) moeten instromen op school).

4. Betrokkenen en verantwoordelijkheden

In het kader van verzuim en in dit geval thuiszitters, is er sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders, school, samenwerkingsverband en gemeente. En dient er sprake te zijn van een integrale aanpak en duidelijke afspraken. Hierbij kan in algemene zin worden opgemerkt dat scholen en gemeenten hun verzuimbeleid helder hebben beschreven en consequent uitvoeren.

4.1. Ouders/jongere

Ouders blijven verantwoordelijk voor het volgen van onderwijs van het kind.

- Ouders en jongere staan open om samen met school en andere relevante partijen te zoeken naar een oplossing voor het thuiszitten.
- Ouders en jongere werken mee aan de realisering van de oplossing(en).
- Ouders en jongere informeren school en eventueel andere betrokken partijen over ontwikkelingen die van invloed zijn op het functioneren van de jongere op school.
- Ouders en jongere geven openheid van zaken die van belang zijn voor het vinden van een passend onderwijsaanbod/zorgarrangement.
- Ouders en jongere zijn zelf verantwoordelijk voor het eventueel gebruik maken van een externe adviseur¹ of andere expert, al dan niet op aanwijzing van de school.

4.2. Onderwijs

Vanuit het perspectief onderwijs zijn er drie mogelijke partijen, namelijk de school, het schoolbestuur en het samenwerkingsverband.

4.2.1. School/schoolbestuur

- De school waar de jongere staat ingeschreven is en blijft verantwoordelijk om een passend onderwijsaanbod te bieden voor een ingeschreven jongere.
- De school als professionele organisatie heeft ten allen tijde de taak om samen met ouders/jongere en andere relevante partijen te blijven zoeken naar en mee te werken aan een oplossing voor een passend onderwijsaanbod/zorgarrangement.
- De school wijst de ouders/jongere op de mogelijkheid om gebruik te kunnen maken van een externe adviseur/ondersteuner of andere expert.
- De school signaleert, registreert (via DUO) en handelt volgens het verzuimprotocol van de school als er sprake is van een vorm van verzuim.
- De school handelt volgens de aanmeldprocedure en zorgplicht Passend Onderwijs.
- De school is verantwoordelijk voor een adequate ondersteuningsstructuur en bijkomende overleggen (ZAT).
- De school kan gebruik maken van onderwijs(-zorg) arrangementen die binnen de school en/of het schoolbestuur beschikbaar zijn.

4.2.2. Samenwerkingsverband PO en VO en de instellingen voor MBO

- Het samenwerkingsverband PO en VO en de instellingen voor MBO zijn verantwoordelijk voor het realiseren van een dekkend aanbod van onderwijsvoorzieningen.
- Het samenwerkingsverband heeft de taak om de stappen van het proces die dienen te worden uitgevoerd te bewaken en registreren op basis van de monitoringsafspraken inclusief het tijdsverloop.

---

¹ Bijvoorbeeld een onderwijsconsulent van het ministerie

- Het samenwerkingsverband coacht, ondersteunt en adviseert de school in het proces van integrale aanpak voor het vinden van een passende onderwijs zorgarrangement.

4.3. Gemeente

Vanuit het perspectief gemeente zijn er drie mogelijke partijen (per situatie verschillend), namelijk de leerplichtambtenaar, het gebiedsteam/CJG en de gemeente.

4.3.1. Leerplichtambtenaar

- De leerplichtambtenaar is door de gemeente aangesteld als toezichthouder en verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Leerplichtwet.

4.3.2. Gebiedsteam/CJG

- Het gebiedsteam/CJG is verantwoordelijk voor de snelle toeleiding tot passende hulpverlening.
- Het gebiedsteam/CJG is verantwoordelijk voor een adequate ondersteuningsstructuur en bijkomende overleggen.

4.3.3. Gemeente

- De gemeente is eindverantwoordelijk voor het samen met ouders/jongere en andere relevante partijen te blijven zoeken naar en mee te werken aan een oplossing voor een passend onderwijsaanbod/zorgarrangement.

5. Schema van het werkproces

Het werkproces is weergegeven in een schema (zie bijlage 1).

6. Regionale kerngroep en monitoring

Het vaststellen van het protocol en werkproces m.b.t. thuiszitters, verzuimers en vrijgestelde jongeren brengt voor de regio Friese Wouden een tweetal te organiseren punten met zich mee.

6.1. Regionale kerngroep thuiszitters, verzuimers en vrijgestelde jongeren

Om het protocol en werkproces goed te implementeren en de werkwijze te borgen wordt een regionale kerngroep Thuiszittende leerlingen regio Zuidoost-Friesland ingesteld.

De regionale kerngroep thuiszitters, verzuimers en vrijgestelde jongeren krijgt de volgende taken:

1. Monitoren van de thuiszittende jongeren.
2. Signaleren van knelpunten in de invoering van dit protocol.
3. Periodieke terugkoppeling naar de REJA.

De regionale kerngroep komt één keer in de 4-6 weken bij elkaar en bestaat uit de volgende leden:

- De RMC-coördinator De Friese Wouden.
- Eén vertegenwoordiger leerplicht vanuit de RMC regio.
- De directeur van het samenwerkingsverband VO (of een vertegenwoordiger hiervan).
- De directeur van het samenwerkingsverband PO (of een vertegenwoordiger hiervan).
- Eén vertegenwoordiger van de drie MBO's.

6.2. Monitoring

Om de doelstelling rondom thuiszitters te kunnen realiseren is het voorwaardelijk om goed zicht te krijgen op de vier categorieën thuiszittende jongeren zoals beschreven in paragraaf 3.1.

De monitoring is als volgt geregeld: alle leden van de kerngroep leveren elke 4-6 weken hun lijst aan met thuiszittende jongeren verdeeld over de vier categorieën. Deze lijst wordt samengevoegd en besproken tijdens het overleg van de kerngroep.

Binnen de provincie Friesland wordt gewerkt met drie regionale kerngroepen (Noord, Zuidwest en Zuidoost). Voor het basisonderwijs geldt dat de regio (het samenwerkingsverband) waar de jongere naar school gaat verantwoordelijk is voor de thuiszitters. Voor het (V)SO geldt dat de regio waar de jongere woonachtig is verantwoordelijk is voor de thuiszitters. De drie regionale kerngroepen zorgen er onderling voor de dat jongeren in de juiste regio op de monitorlijst komen te staan.

7. Doorzettingsmacht/escalatieladder

Als uiterst redmiddel is er binnen de regio de Friese Wouden voor thuiszitters, verzuimers en vrijgestelde jongeren een escalatieladder (zie bijlage 3).

Binnen de escalatieladder wordt gewerkt met brandpuntfunctionarissen: één vanuit de gemeenten, één vanuit het samenwerkingsverband VO, één vanuit het samenwerkingsverband PO en één vanuit het MBO. De brandpuntfunctionaris is iemand die een casus die in een impasse is geraakt met een frisse blik bekijkt en in overleg gaat met alle betrokkenen om tot een oplossing te komen. Mocht de brandpuntfunctionaris er niet in slagen de impasse te doorbreken dan kan hij 'opschalen' naar de directeuren van de samenwerkingsverbanden of de burgemeester van de betreffende gemeente (afhankelijk van de aard van de impasse).